

IZ MEDGENERACIJSKIH PROGRAMOV

Simona Resman¹

Knjižnica in uporabniki v tretjem življenjskem obdobju

Osnovna naloga splošnih knjižnic je zagotavljanje demokratične dostopnosti do znanja, kulture in informacij vsem prebivalcem. Družbene, gospodarske in tehnološke spremembe pa so izoblikovale posebne skupine uporabnikov, ki jim moramo knjižničarji posvetiti še dodatno pozornost. To so predvsem brezposelni, starostniki, uporabniki s posebnimi potrebami in mladostniki.

Število ljudi v tretjem življenjskem obdobju se stalno povečuje in na ta pojav so se morale odzvati tudi splošne knjižnice z oblikovanjem različnih dejavnosti in servisov. Oblikovanje le-teh temelji na:

- opogumljanju in podpori interesom posameznika;
- kompenzaciji psihičnih in fizičnih omejitev;
- ponudbi za različne stopnje sposobnosti branja.

S svojo ponudbo se knjižnice aktivno vključujejo v procese vseživljenjskega učenja, kot jih poudarja tudi Strategija vseživljenjskosti učenja v Sloveniji, ki izpostavlja:

- kakovostno življenje starejših odraslih, v katerem mora biti dovolj poudarka in možnosti za različne vsebine in oblike učenja;
- usposabljanje starejših oseb za razumevanje mlajših generacij in za komuniciranje z njimi;

- sistematično usposabljanje mlajših za seznanjanje s starostjo in za medgeneracijsko sožitje;
- usposabljanje za sodelovanje in delo v prostovoljskih nevladnih organizacijah;
- usposabljanje starejših za prenašanje njihovega z izkušnjami pridobljenega znanja na svojo in druge generacije.

Naloga splošnih knjižnic je ponuditi uporabnikom v tretjem življenjskem obdobju:

- dostop do gradiva in informacij – predvsem takega gradiva, ki je uporabno za starejše: *large print*, govoreče knjige; možnost dostave gradiva na dom;
- izobraževanje starejših – predvsem na področju uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) v vsakdanjem življenju;
- vključevanje starejših v vse oblike samostojnega učenja;
- možnost prostovoljnega dela;
- udeležbo v študijskih in bralnih krožkih;
- udeležbo na ustvarjalnih delavnicah;
- predstavitev lastne ustvarjalnosti na razstavah in literarnih srečanjih;
- priložnost za druženje in preživljanje prostega časa v knjižnici.

Knjižnice se trudijo zagotoviti uporabnikom v tretjem življenjskem obdobju neoviran fizični dostop do knjižnice in primerno opremo.

Knjižnice s svojimi dejavnostmi in servisi za vse starostne skupine podpirajo medgeneracijsko sodelovanje. Skozi različne bibliopedagoške dejavnosti se mladi seznanjajo z značilnostmi staranja in starajoče se družbe. Prav tako v knjižnicah starejšim ponujamo nekatere oblike sodelovanja z mladimi prek prostovoljnega dela

¹ Avtorica je zaposlena v Mestni knjižnici Ljubljana.

(brezplačna učna pomoč) ali prek posredovanja kulturne dediščine.

Knjižnice že dolgo ne morejo več izvajati svojih dejavnosti in servisov brez povezovanja z drugimi ustanovami, društvi in organizacijami. Na področju dela z uporabniki v tretjem življenjskem obdobju so to predvsem Domovi za starejše občane in Univerza za tretje življenjsko obdobje.

V besedilu bi radi opozorili na nekaj primerov dobre prakse v slovenskih splošnih knjižnicah:

Knjižne čajanke (Mestna knjižnica Ljubljana – Knjižnica Otona Župančiča)

Knjižne čajanke so predstavitev mladinskih knjig odraslim, posebno starejšim ljudem. Njihov namen je informiranje odraslih o novostih s področja mladinskih knjig, procesno vključevanje starejših ljudi v branje (predšolskim) otrokom, promoviranje branja, predvsem družinskega, popularizacija knjižnic in knjigarn ter dviganje bralne kulture.

Vir: www.koz.si

Slovenski knjižnično-muzejski MEGA kviz
(Mestna knjižnica Ljubljana – Knjižnica Otona Župančiča)

Osnovna vsebina in namen MEGA kviza je spoznavanje znamenitih Slovencev in njihovih spominskih hiš; osrednja cilja sta spoznavanje kulturne dediščine in spodbujanje sodobnih pismenosti, spodbujanje branja (tudi branja za Bralno značko), ne le pri ciljni skupini reševalcev (učencev drugega in tretjega triletnega devetletke), ampak želi doseči čim širši krog uporabnikov, najprej mentorje reševalcev in njihove družinske člane, nato prebivalce v lokalnih skupnostih po vsej Sloveniji, ne le v urbanih okoljih. S svojimi vsebinami želi prispevati tudi k turistični ponudbi.

MEGA kviz je dostopen v tiskani obliki in na spletu, reševanje pa je možno tudi prek mobilnih telefonov. Tako je MEGA kviz lepa priložnost za medgeneracijsko sodelovanje tudi prek IKT.

Vir: www.koz.si/megakviz

Prostovoljci v tretjem življenjskem obdobju
(Mestna knjižnica Ljubljana – Knjižnica Otona Župančiča)

V sodelovanju z Univerzo za tretje življenjsko obdobje knjižnica ponuja starejšim možnost preživljanja tretjega življenjskega obdobja s prostovoljnim delom kot *kulturni mediator* v knjižnici. Prostovoljci lahko skrbijo za izposojlo knjig v Domu za starejše Tabor, skrbijo za urejenost knjižnice ter posredujejo obiskovalcem informacije o knjižnici in prireditvah. V Središču za mlade lahko dijakom, ki imajo težave v šoli, nudijo brezplačno učno pomoč. Delo poteka individualno glede na interese in želje starejših.

Knjižnica je odprt prostor, v katerem lahko prostovoljci uresničijo svoje zamisli in s tem posredujejo osebne izkušnje prihodnjim rodovom.

Vir: www.koz.si

Računalniško opismenjevanje starejših

(Mestna knjižnica Ljubljana – Knjižnica Otona Župančiča)

V času razvoja IKT morajo le-to uporabljati v vsakdanjem življenju tudi starejši in splošne knjižnice so idealna mesta za izvajanje usposabljanja za računalniško opismenjevanje starejših uporabnikov.

Iz lastnih izkušenj vemo, da je učenje IKT često zelo dolgočasno, različni programi in orodja povzročajo pravi kaos v naših glavah, ki ga povečuje še preobilica informacij, dostopnih na internetu. Prav zaradi tega knjižnica ponuja udeležencem delavnic možnost učenja IKT s pripovedovanjem zgodb in tako na lažji in bolj sproščen način dosega zastavljeni cilj: dvig informacijske pismenosti in uporabe IKT v vsakdanjem življenju.

Vir: www.koz.si

Dostava gradiva na dom (Mestna knjižnica Ljubljana – Knjižnica Otona Župančiča)

Dejavnost je namenjena tistim uporabnikom, ki knjižnice zaradi starosti, bolezni ali invalidno-

sti ne morejo obiskati. Gradivo uporabnikom brezplačno dostavimo na dom, o svojih željah uporabniki lahko obvestijo knjižnico po pošti, telefonu ali elektronski pošti.

Vir: www.koz.si

Potujoča knjižnica (Mestna knjižnica Ljubljana – Knjižnica Otona Župančiča) **na obisku v domu upokoencev**

Bibliobus je pomanjšana knjižnica, ki poleg primestnih krajev obiskuje tudi posebne skupine. Med njimi je tudi Dom starejših občanov Bokalce. V več kot desetih letih obiskovanja DSO Bokalce imamo ves čas zelo dober obisk, ki se skozi leta rahlo povečuje. To dokazuje, da igrajo knjige v tretjem življenjskem obdobju pomembno vlogo pri kakovostnem preživljanju prostega časa. Poleg izposoje knjig je bibliobus tudi prostor druženja med generacijami, varovancev iz različnih oddelkov, osebja in lokalnih prebivalcev.

Vir: www.koz.si

Veronika z Malega gradu (Matična knjižnica Kamnik)

Polstoletno delovanje Matične knjižnice Kamnik se je knjižničarjem zdelo dobra priložnost, da zberejo in ponudijo v branje otrokom in odraslim nekaj kamniškega ljudskega pripovednega izročila.

Interaktivna knjiga pravljič Veronika z Malega gradu je tako del bogatega lokalnega ustnega izročila. Tradicija in moderna tehnologija ustvarjata povezave med spletnimi stranmi, slikami, besedili in spletnimi igrami. Dodani so slovar arhaičnih izrazov, priporočilni seznam knjig in navodila za različne ročne spretnosti. Veronika z Malega gradu ponuja možnosti medgeneracijskega sodelovanja med starejšimi, ki še poznajo ustno izročilo svojega lokalnega okolja, in mladimi, ki znajo to izročilo podpreti z moderno tehnologijo.

Vir: www.kamniskaveronika.net

Študijski krožki (Mestna knjižnica Izola)

Sodobne knjižnice so kulturno, izobraževalno, komunikacijsko in socialno središče, so živ organizem, ki se nenehno prilagaja družbenim spremembam. Že v svojem temeljnem poslanstvu dopolnjujejo tradicionalno, formalno izobraževanje, njihova naloga pa je tudi podpora vseživljenjskemu učenju oz. izobraževanju. Tako so se v knjižnici, med drugim, *rodili* študijski krožki.

Študijski krožki so interesne skupine ljudi, ki se zberejo, da bi se skupaj učili in poglobljali znanje o določeni temi ter s pridobljenimi izkušnjami obogatili sebe in okolico. Starost in stopnja izobrazbe pri tem nista pomembni.

Študijski krožki delujejo pod strokovnim okriljem Andragoškega centra Slovenije.

Vir: www.izo.sik.si

Tudi za uporabnike v tretjem življenjskem obdobju morajo biti prepoznavne štiri osnovne vloge sodobne knjižnice: KULTURNA, INFORMACIJSKA, IZOBRAŽEVALNA (s poudarjeno udeležbo v procesu vseživljenjskega učenja) in SOCIALNA vloga. V svetu velike potrebe po komunikaciji pa lahko dodamo še peto vlogo: knjižnica kot KOMUNIKACIJSKO središče, pa naj gre za tehnološko, informacijsko vozlišče ali pa samo za prijeten, odprt prostor, kjer se ljudje radi srečujejo.

LITERATURA

Guidelines for libraries serving hospital patients and the elderly and disabled in long-term care facilities (2000). V: <http://www.ifla.org/VII/s9/nd1/iflapr-61e.pdf>

Memorandum o vseživljenjskem učenju (2000). V: <http://linux.acs.si/memorandum/html/>
Strategija varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva (2006). V: http://www.mddsz.gov.si/fleadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/strategija_varstva_starejsih_splet_041006.pdf

Strategija vseživljenjskega učenja v Sloveniji (2007). V: <http://www.pedagogika-andragogika.com/splet/ASD/strategija07.pdf>